

Yard. Doç. Dr. Canan Şenöz Ayata
İstanbul Üniversitesi
Edebiyat Fakültesi
Alman Dili ve Edebiyatı

VIII. Türkiye Germanistik Kongresi, “Türk Germanistiğinde Yeni Gelişmeler ve Arayışlar“

Sakarya Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi Alman Dili ve Edebiyatı Bölümü, 22-23. 05. 2002 tarihleri arasında “Türk Germanistiğinde Yeni Gelişmeler ve Arayışlar” konulu VIII. Türkiye Germanistik Kongresini düzenledi. İki gün boyunca paralel olarak gerçekleştirilen 15 oturumda 55 bildiri sunuldu. Kongre, Alman Dili Edebiyatı ile Alman Dili Eğitimi alanının gelişmesine katkıda bulunan bilimcilerin katıldığı bir panelle sona erdi. Alman Dili ve Edebiyatı öğretiminin dünya ve Türkiye’deki gelişmeler doğrultusunda nasıl yapılandırılması gerektiği, kongrede mercek altına alınan en temel konuydu. Bununla birlikte yazın ve dil eğitimi ağırlıklı olmak üzere, dilbilim, çeviribilim gibi ana alanlarda ve disiplinlerarası çalışmayı öngören diğer alanlarda (yazın ve medya ilişkisi, dilbilimin dil öğretimindeki rolü, vs.) yapılmış bilimsel çalışmalar sunulup tartışmaya açıldı.

Sempozyumun ilk oturumunda, Ankara Üniversitesi’nden Prof. Dr. Gürsel Aytaç, Alman Dili ve Edebiyatı öğretiminin işlerlik kazanmasında karşılaştırmalı araştırmaların yanı sıra kültür ve iletişim bilimleriyle bağlantı kurarak disiplinlerarası çalışmalar yapmanın önemini vurguladı. Oturumun ikinci konuşmacısı, Duisburg Üniversitesi’nden Ulrich Ammon, yürüttüğü toplum dilbilimsel incelemesinde Almanya, Avusturya ve İsviçre’de konuşulan Almancanın farklılığına dikkat çekti. Farklılıklar yalnızca lehçelerde değil, ölçünlü dilde de görülmekte ve büyük ölçüde ulusal sınırlarla örtüşmekteydi.

İlk oturumun ardından düzenlenen diğer oturumlar paralel olarak gerçekleştiği için, bu tanıtma yazısında yalnızca kendi katıldığım oturumlarda sunulan bildirilerle ilgili bilgi aktarabileceğim:

İkinci oturumun ilk konuşmacısı, İstanbul Üniversitesi’nden Doç. Dr. Mahmut Karakuş “Erscheinungsformen der Andersheit” başlıklı bildirisinde, bir Alman yazarın yapıtı ile bir Türk yazarın yapıtını karşılaştırdı. Alfred Andersch’in *Der Vater eines Mörders* adlı yapıtı Gülten Dayıoğlu’ nun *Atıl hat Heimweh* adıyla Almancaya çevrilen yapıtıyla olayın geçtiği çevre, yapıttaki kişiler ve kişilerarası ilişkiler açısından oldukça benzerlik göstermektedir. Karakuş, bu iki yapıtta ‘yabancı olma’, ‘farklı olma’ konusunun nasıl işlendiğini ele almış; yapıtlar arasında yaptığı karşılaştırmayla benzerlik ve farklılıkları

ortaya koymuştur. Karakuş'un bu çalışması karşılaştırmalı yazın araştırmalarına bir örnek oluşturmaktadır.

Bu konuşmayı, Marmara Üniversitesi'nden Yard. Doç. Dr. Şebnem Yüce'nin sunduğu bildiri ("Briefkorrespondenz am Beispiel von Hermann Broch") izledi. Yüce, Hermann Broch'un yazdığı mektuplardaki dil kullanımının yazımsal yapıtlardaki biçemden farklılık gösterdiğini örneklerle açıkladı.

Alman Dili ve Eğitimi ile ilgili diğer oturumun son konuşmacısı, İstanbul Üniversitesi'nden Okt. Dr. Hülya Bilen Almanca öğretiminde kullanılan *Moment Mal* adlı ders kitabının olumlu ve olumsuz yönlerini değerlendiren bir eleştiri sundu.

Öğleden sonraki ilk oturumda Selçuk Üniversitesi'nden Prof. Dr. İbrahim İlkan, bildirisinde ("Türkiye'de Germanistik Eğitimi ve Bilimsellik Üzerine"), bir yandan Türkiye'de Alman Dili ve Edebiyatı öğretiminin nasıl yürütülmesi gerektiğini açıklarken, diğer yandan bugüne kadar kongrelerde sunulan bildiri temeli olarak Alman Dili ve Edebiyatı alanında yapılmış çalışmaların bilimselliğini değerlendirdi. Bu oturumun diğer iki konuşmacısı da Selçuk Üniversitesi'nden Doç. Dr. Ali Osman Öztürk ile Akdeniz Üniversitesi'nden Yard. Doç. Dr. Katja Halm-Karadeniz, Alman Dili ve Edebiyatı bölümlerinin geleceğine ilişkin düşünce ve önerilerini dile getirdiler. Katja Halm-Karadeniz, Almanya'dan verdiği örneklerle bu bölümlerin kültür bilimleri çerçevesinde disiplinlerarası çalışmalar yürütmesi gerektiğinin altını çizmiştir.

Birinci günün son oturumunda İstanbul Üniversitesi'nden Yard. Doç. Dr. Sevinç Hatipoğlu, Prof. Dr. Tülin Polat ile birlikte hazırladığı "Über Lernerautonomie zum effektiven Deutschunterricht: Lernertypologie der herangehenden DeutschlehrerInnen" başlıklı bildiri sundu. Yabancı dil öğrenmenin önemi herkes tarafından kabul edilmektedir. Bu çalışmada öğrencilerin yabancı dil öğreniminin yanı sıra, öğrenme stratejileri konusunda bilinçlenip bunları dikkate almalarının kendi başına ve ömür boyu öğrenme açısından yararı üzerinde duruldu. Trakya Üniversitesi'nden Yard. Doç. Dr. Sevinç Sakarya-Maden ise, ikinci dil olarak Almanca öğretiminde kullanılan *Hallo Freunde* adlı ders kitabıyla ilgili inceleme ve önerilerini sundu. Bu sunumun ardından, İstanbul Üniversitesi'nden Yard. Doç. Dr. Meral Çakır, Eğitim Fakültesi'nin çeşitli bölümlerinde okuyan 1. sınıf öğrencilerine uyguladığı anketle hangi dış etkenlerin öğrencilerin okuma alışkanlıklarına ve okuma süreçlerine etki ettiğini gösterdi. Yapılan bu çalışmada okul öncesi kitapla tanışan, ailesinde kitap okuma alışkanlığı olan öğrencilerin daha fazla kitap okudukları belirlenmiştir.

Kongrenin ikinci gününün ilk oturumunda, Çukurova Üniversitesi'nden Doç. Dr. Nazire Akbulut ve Öğretim Görevlisi Ali Sami Aksöz internetin yazın öğretimindeki yerini örneklerle anlattılar. İstanbul Üniversitesi'nden Dr. Ersel Kayaoğlu da modern teknolojilerden yararlanmanın, iletişim bilimleri ile Alman Dili Edebiyatı arasında bağlantı kurmanın söz konusu alanın gelişimine nasıl katkıda bulunacağını açıkladı.

İkinci oturumda sunulan bildiriler çeviri odaklıydı. Mersin Üniversitesi'nden Dr. Klaus Detlev Wanning, Türkçeden Almancaya çevrilen şiirlere, özellikle de Orhan Veli'nin Almancaya çevrilen şiirlerine dayalı olarak çeviri eleştirisinde bulundu. İstanbul Üniversitesi'nden Yard. Doç. Dr. Sakine Eruz, "Das didaktische Konzept der Translationsausbildung" başlıklı bildirisinde çeviri eğitiminde öğrencilerin çeviri yapacakları dillere egemen olmaları gerektiğine dikkat çekti. Eruz, çeviri bölümünde verdiği derslerden ve öğrenci profilinden yola çıkarak, çeviri eğitimi sırasında öğrencilerin yabancı dil düzeylerini de geliştirmek gerektiğini somut örneklerle ilginç bir biçimde ortaya koydu.

Öğleden sonraki oturumlarda İstanbul Üniversitesi'nden Yard. Doç. Dr. Canan Şenöz Ayata, Türk bir yazarın, Emine Sevgi Özdamar'ın Almanca olarak yazdığı *Das Leben ist eine Karawanserei* adlı yapıtın Alman okurlar ve Türkiye'de Alman Dili ve Edebiyatı bölümündeki öğretim üyeleri ve öğrenciler tarafından nasıl yorumlanıp değerlendirildiğini karşılaştırma yoluyla gösterdi. Ayata'nın bu çalışması metin incelemesine dayalı kültürlerarası karşılaştırmalı çalışmalara bir örnek oluşturmaktadır. Trakya Üniversitesi'nden Okt. Serap Akgün ise, Alman Dili Eğitimi'nde yazınsal metinler olarak şiirlerin işlevine değinerek çeşitli şiir örnekleriyle uygulamaya yönelik öneriler sundu. Marmara Üniversitesi'nden Yard. Doç. Dr. Yasemin Balcı, bildirisinde Almancadaki "lassen" fiilinin çokanlamlılığını dilbilimsel açıdan ele aldıktan sonra, bunun Almanca öğreten ders kitaplarına nasıl yansıtıldığını yaptığı çözümlemelerle betimledi.

Kongrenin sonunda düzenlenen panele İstanbul Üniversitesi'nden Prof. Dr. Nilüfer Kuruyazıcı'nın başkanlığında Prof. Dr. Tülin Polat ile Prof. Dr. Nilüfer Tapan, Ankara Üniversitesi'nden Prof. Dr. Gürsel Aytaç, Hacettepe Üniversitesi'nden Prof. Dr. Hüseyin Salihoğlu, Selçuk Üniversitesi'nden Prof. Dr. Selçuk Ünlü ve Prof. Dr. İbrahim İlhan, Sakarya Üniversitesi'nden Doç. Dr. İlyas Öztürk katıldılar.

Panelin başkanlığını yürüten Prof. Dr. Nilüfer Kuruyazıcı iki gün boyunca sunulan bildirilerin başlıca iki öbekte toplanabileceğini dile getirdi: Birincisi, katılımcıların (kongrenin genel konusuyla ilgili ya da ilgisiz) kendi yaptıkları araştırmaları sundukları bildiriler; ikincisi Türkiye'deki Almanca bölümlerinin

ileriye yönelik hangi yönlerde gelişebileceğini sorgulayan ve tartışan bildiriler. Kuruyazıcı, bildirimlerle ilgili değerlendirmesinin ardından 1997 yılından beri, Alman Dili ve Edebiyatı öğretiminin içeriği ne olmalı?; bu öğretim meslek odaklı mı olmalı?; kültür ağırlıklı mı olmalı? sorularının sürekli tartışıldığını, artık bu konuda eyleme geçme zamanının geldiğini dile getirdi. Disiplinlerarası çalışmanın önemini vurgulayan Kuruyazıcı, Alman Dili ve Edebiyatı öğretimi kültürbilimleri içinde ve Avrupa Araştırmaları kapsamında yer alabilir mi? diye de çarpıcı bir soru ortaya attı. Prof. Dr. Gürsel Aytaç da Alman Dili ve Edebiyatı'nın başka alanlarla birlikte çalışabileceği görüşünü savunarak kültür ve medya gibi edebiyat bilimi ile ilgili alanlarla genişletilmesi gerektiğinin altını çizdi. Prof. Dr. İbrahim İlhan, Aytaç ve Kuruyazıcı ile aynı görüşü paylaşarak Alman Dili ve Edebiyatı bölümlerinin kendi özlerini bozmadan diğer disiplinlerle bağlantı içinde çalışmasının yararlı olacağına değindi. Görüşlerini ilettiğim farklı üniversitelerde görev yapan bu üç öğretim üyesi, Alman Dili ve Edebiyatı bölümlerinde bilimsel çalışmalarını sürdürmektedir.

Üniversitelerin eğitim fakültelerinin Alman Dili Eğitimi bölümlerindeki öğretim üyeleri konuya daha değişik bir yaklaşım sergiliyorlar. Kongre süresince ben de, Alman Dili ve Edebiyatı ile Alman Dili Eğitimi bölümleri arasında giderek belirginleşen, keskinleşen bir farklılığın ortaya çıktığı izlenimini edindim. Nitekim İstanbul Üniversitesi Hasan Âli Yücel Eğitim Fakültesi'nden Prof. Dr. Tülin Polat, Almanca öğretmeni yetiştirmenin ayrı bir bilimsel uğraş ve araştırma alanı olarak kendisini kabul ettirdiğini ifade etti. Polat, üniversitenin meslek edindirme kaygısının ötesinde, bilimsel çalışmanın ve araştırmanın öğretildiği ve geliştirildiği bir kurum olduğu gerçeğinin ön planda yer alması gerektiği görüşündedir. Aynı fakültenin öğretim üyesi olan Prof. Dr. Nilüfer Tapan da Alman Dili Eğitimi bölümlerinin hedefinin artık netlik kazandığını belirtti. Tapan'a göre, Alman Dili Eğitimi bölümlerinin hedefi öğretmen yetiştirmektir ve bu bölümlerin hedefe uygun bir programı vardır. Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi'nden Prof. Dr. Hüseyin Salihoğlu ise genç bilimcilere hangi alanda çalışıyorlarsa, bilimsel çalışmalarında o alana ağırlık vermelerini tavsiye etti.

Panelin sonunda, her iki yılda bir yapılan bu gelenekselleşmiş kongrelerin üç yılda bir yapılmasına ve gelecek kongrenin 2005 yılında Eskişehir Anadolu Üniversitesi'nde düzenlenmesine karar verildi.